

ՄՕՆՐԱՆ-ՆԱՊՈԼԷՕՆ

Հրպարեմ եմ Ապրելի իրենց բարձրմունքում,
Բայց էլ հրպարեմ է Մոնթրալում երկնում...
Այնտեղ բուրեղ բլրումս կոծապար
Քրուշում եմ, սուլում, հրչում խելազար:

Փառկած է Մոնթրալում եմ վերեւ Ապրելի,
Եւ չէ՛ սոսկ ո՛ր սար այդ մեծ լեռ—հովան,—
Նապոլեոնն է՛ նա, այն մե՛ծն ամենի,
Գրեմս իր հրճով յալ իսեմնակա:

Սուլում եմ, հրչո՛ւմ հողմերը անունս,
Միտե՛ Ժայռ եմ ճալի, զոռումս ավանջիմ,
Ու մե՛ծ ուժգնամայն հողմը եմ երգում,
Էն վերմ յաւերժով զիւնների միջիմ:

Եւ րեմս է՛ նա, արմո՛ր Նապոլեոն...
Ձեռները խաչած մեռած իր կրթոյիմ,
Մա՛տուր պատանեմս ձիւնովմ յաւերժի
Ու այն եռանկովս զրիւսարիլ զրիւսիմ:

Գրեմս է՛ այնտեղ Եւրոպի դիմաց,
Դարերից հըսէր, ամպերի վրայ,
Ու երբ մոռանամ մարդիկ ամեն լայն
Նայեն ու յիշեն անունը հըրա...

Եւ զո՛ւր կրկանայ ծամանակս յառաւ
Նրանց զնշելու երկրի երեսից
Եւ զո՛ւր կը ռռանա արեւեր խելառ,
Նա չի՛ զարքեի էլ, արշալի անցեցից:

Եւ չե՛մ ծառանայ ռաճիկ սեռուցնեմ
Իրենց բանտից աւազանորմս—
Կը մտնեն բանտը, կը մտնեն ձեռներն
Ու չեն կտրումս յայդպէս մի արմառ:

Եւ կ'անցնեն դարեր, կ'անցնեն այս մարդիկ
Եւ կըզայ բրդուկն անդո՛ւր, ծանճարիլ,
Եւ զո՛ւր էս կայացած իր ժամանակից
Կըթրիքի այնտեղ արձանը մեծի...

Ոչ ո՛ր չի գիտնայ անունը հըրա,
Ոչ ո՛ր չի ճանաչի զիւնայի մի ծանօթ
Ոչ ձեռներ խաչած մեծ կըծրի վրա
Ոչ Բո՛ւն փառանեղ, ոչ Ես՛ Ես՛ մանահո...

Եւ խօս բուրեղ երգերովմ անկեր
Կը րնի՛ այնտեղ արձանը լրեւս,
Այնտեղ յաւերժ արձաք ձիւնի մեջ
Անփա՛ռմ, անանուն, մե՛նակ, մոռացումս...

Լոգան Դիմիտրի Դիմիտրի

Գ Ր Ք Ե Ր

Հ. Ն. Ալիքեան, Ջուրիւն Եղիշուհ— Դեռանայ
Եւ Էր Գուրգը —

Հ. Ն. Ալիքեան, Վիենայի Միլիթարիան Միա-
բանութեան անունէն հաճակեցի անդառնալեմս ձին,
Ի լոյս ընծայած է Միջնադարեան Հայ բանաստեղ-
ծութեան անձանոթ մնացած էջերէն ձեկը, Զաքարիա
Գլուհեայ եպիսկոպոսի տաղերը diglised by

գէճը մը չէ որ երեսան կուգայ, բայց սիրուն ու
շահեկան անհատականութիւն մը որ այդ շնորհալի
շրջանը կազմող բոլորն ձեջ իր որոշ տեղն ունի և
որուն զորքը կ'արժէր ի լոյս հանել Գրիգոր Ալթա-
մարցիկի հետեւող մըն է, նուազ ճակ ու ինքնատիպ,
սակի պարզ ու կոկիկ: Հաւաքչիներն են առաջին
երկու տաղերը, մանասանդ առաջինը ուր շատ քն-
քուշ տողեր կան: Հ. Ալիքեան տաղերուն սկզբը
զրած է ուսումնասիրութիւն մը Զաքարիայի կեան-
քին և զործին ծանօթ: Զաքարիա եղած է բանա-
ստեղծ եւ նոյն տառն մանրամասնաբար: արուեստագործ
ձեռքով օրինակած և նկարազարդած է Ալէքսան-
դր— Լուրճ թարգմանութեան Կեանքեցու խորա-
գրութիւնը: Իր բանաստեղծական արտադրութիւն-
ները (գէթ անոնք որ ծանօթ են մեզ), սակաւաթիւ
են. սասնէյրս տալ, որոնց միայն վեցը՝ ըստ Հ.
Ալիքեանի կարելի է հաստատաբար արտադրել Զա-
քարիայի, եւ տասներկու «կաճաճ»ներ, կամ կաճաճի
կտորուանքներ զոր աւելցուցած է Զաքարիա ա՛յն
կաճաճներուն վրայ զոր արդէն Աղեքեանու վարդապետ
Կեանքեցու խնայողութեան ձեջ ընդլայնած էին
Կեանքեցի եւ Գր. Ալթաճարցի: Այդ կաճաճներուն
ձեջ կան բանի մը կարեւորն իրականութեան զեղեցիկ:
Հատորին ձեջ ամփոփումս կարոնքը հեղինակին
ամբողջ զործերը չէն ներկայացնել սակայն, ինչպէս
հրատարակչին ալ կ'ըսէ իր քննական ուսումնասի-
րութեան ձեջ. ուրիշ ձեռագրներու ձեջ դեռ
անշուշտ պիտի գտնուին Զաքարիայի տաղեր. եւ
ինչու 1880-ի մենտիկ թ. 5-50 տարադրուէն (ուր
կը գտնուին եւ Երեմիա Ձեյեպիկի տաղերը) օրինա-
կած են տալ մը Զաքարիայի (զոր այլ թիւին ձեջ
կը հրատարակեն) և որ ոճով բոլորովին կը նմանի
Գլուհեայ եպիսկոպոսին հարազատ տաղերուն և
անոնց ամենէն սիրուններէն մին է:

Հ. Ալիքեան իր ներածութեան ձեջ ծաղարու-
թիւն կը յայտնէ Զաքարիայի ժամանակակից միւս
բանաստեղծներու տաղերն ալ ի լոյս ընծայել՝ «Եթէ
պարագաները ներքին»: Սրտանք կը մտայնել որ
պարագաները ներքին: Ընդհանրապէս մեր նախնեայ
— և մասնատարապէս միջնադարեան աշուղական կամ
աշուղաձեւ քերթողներ — անտիպ մնացած զործն-
րու հրատարակումը շատ կարեւոր ծառայութիւն
մըն է՝ մեր գրականութեան մատուցումս: Եւ Գլու-
ստրեան, վերջին տարիներու ձեջ, այդ կարգի
հրատարակումներով մեր շնորհապարտութեանն ար-
ժանացու, — և կը լուսանք որ շուտով պիտի
վերսկսի իր ընդհատումս այդ շարքը: Ուրպէս ենք
ստեղծելով որ վիեննական Հ. Ալիքեանը կուգայ
աջակցել Հ. Գլուստրեանի ձեռնարկին: Այդ ճան-
քուն ձեջ՝ ընդլու բան շուտ կայ, և ինչպէս շատ
ըլլան այդ զործին գիտակցաբար լծառնողներ, այն-
քան պէտք է զո՛ր ըլլանք: Յանկալի էր որ ի միջի
այլոց՝ լոյս տեսնէր Աղեքեանու վարդապետ թարգ-
մանութեան երկրորդ եւ լիակատար հրատարակու-
թիւն մը. առաջին հրատարակութիւնը վարդա-
պետած է. լուս կ'ըլլար որ այս երկրորդ հրատա-
րակութեան ձեջ ունենային հին թարգմանութիւնը
ամբողջութեամբ, անոր հետ Խաչատուր Կեանքեցու
նոր ու «ամօթխած» խնայողութիւնը՝ իր, Գրիգոր
Ալթաճարցի եւ Զաքարիայի կաճաճներով: վերջին